

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

หากมีการกล่าวถึงแมลงที่มนุษย์ชื่นชม ก็คงหนีไม่พ้นผีเสื้อซึ่งเป็นภาพของแมลงที่มีปีกสีสันสวยงามที่ทำให้หลายคนหลงใหลและสงสัยในธรรมชาติที่แท้จริง ผีเสื้อเป็นสัตว์ปีกที่ชอบแสงอาทิตย์และอากาศที่เย็นสบาย มักเห็นผีเสื้อบินวนเวียนตามดอกไม้อย่างสนุกสนานอย่างไม่รู้จักหยุดหย่อนหรือเหน็ดเหนื่อย การที่ผีเสื้อบินคล่เคล้าเกสรดอกไม้อยู่เช่นนี้เพราะต้องการนำหวานจากเกสรดอกไม้เป็นอาหารและยังเกิดประโยชน์ซึ่งช่วยในการผสมเกสรดอกไม้ให้สามารถดำรงพันธุ์และการกระจายพันธุ์ไม่ให้งดงอยู่ในระบบนิเวศ ส่วนตัวหนอนของผีเสื้อยังมีความสำคัญทางด้านการเกษตรมากมาย เช่น ช่วยป้องกันกำจัดวัชพืชตามวิธีทางชีวภาพ ให้เส้นไหมในการผลิตเครื่องนุ่มห่ม และยังเป็นตัวบ่งชี้ความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม นักวิทยาศาสตร์ได้จัดพวกผีเสื้อออร์เดอร์เลปิโดฟเทอร่า (Order Lepidoptera) พบทั้งผีเสื้อกลางวัน (Butterflies) และผีเสื้อกลางคืน (Moths) แพร่กระจายอยู่ทั่วโลก ขณะนี้โลกมีผีเสื้อกลางวันประมาณ 20,000 ชนิด ผีเสื้อกลางคืนมีประมาณ 120,000 ชนิด ส่วนในประเทศไทยมีผีเสื้อกลางวันประมาณ 1,200 ชนิดเท่านั้นเอง แต่พบผีเสื้อกลางคืนมากกว่า 12,000 ชนิด (www.web.ku.ac.th, ผีเสื้อ, 2550)

ความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพมีผลต่อสมดุลของระบบนิเวศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพอันเนื่องมาจากการบุกรุกทำลายป่า ใช้พื้นที่ทำกิน และการล่าจับผีเสื้อเพื่อการค้า ทำให้ปริมาณผีเสื้อลดน้อยลง นอกจากนั้นผีเสื้อที่หายากบางชนิดอาจสูญพันธุ์ไปจากประเทศ ส่งผลให้ปัจจุบันถิ่นที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของผีเสื้อถูกทำลายไปมากซึ่งส่งผลกระทบต่อความหลากหลายและชนิดพันธุ์ของผีเสื้อ โดยเฉพาะผีเสื้อที่มีความจำเพาะเจาะจงกับสภาพป่าแต่ละชนิด จากอดีตที่ผ่านมาเราไม่เคยทราบเลยว่าผีเสื้อในป่ากี่ชนิดที่สูญพันธุ์ไปกับการเปลี่ยนแปลงถิ่นอาศัยการศึกษาความหลากหลายของผีเสื้อในประเทศไทยมีน้อยลงทุกที ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นทำการศึกษาผีเสื้อกลางวัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของผีเสื้อกลางวันในเส้นทางเดินธรรมชาติอุ้งวิมานลอยในเขาชอนเคือ

เนื่องจากเขาชอนเคือ มีระบบนิเวศแบบเขาหินปูนที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยนานาพรรณไม้ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ เช่น แคลตันดิสุข

ต้นไม้พุ่มคันวัน มะยมผา พืชสกุลเตงบางชนิดและโมกราชินี ซึ่ง 2 ชนิดหลังพบว่าเป็นพืชชนิดใหม่ของโลก และเขาชอนเคือถือเป็นแหล่งโมกราชินีที่มีจำนวนมากที่สุด และสมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้เขาชอนเคือยังพบสัตว์ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์หลายชนิดเช่นกัน เช่น แมงมุมเส้ จิ้งหรีดถ้ำ นกเอี้ยงถ้ำ ทากดำเขาหินปูน และโดยเฉพาะผีเสื้ออีกหลายชนิด เป็นต้น และที่เขาชอนเคือยังเป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติ เราจึงควรช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติอุ้งวิมานลอย เป็นเส้นทางที่นักเรียน นักศึกษาและนักท่องเที่ยวเดินศึกษาธรรมชาติเป็นจำนวนมาก จึงเป็นเส้นทางที่น่าสนใจในการที่จะศึกษาเรื่องเกี่ยวกับผีเสื้อในบริเวณนี้ เพื่อทราบถึงความหลากหลายของชนิด สกุลของผีเสื้อกลางวัน ที่พบ โดยเฉพาะพันธุ์ผีเสื้อหายาก เพื่อนำความรู้ที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษาและนักท่องเที่ยว หรือสำหรับการศึกษาวิจัยอื่นใดต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความหลากหลายของผีเสื้อ โดยทำการจัดจำแนกชนิดและสกุลของผีเสื้อกลางวัน ที่พบบริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติอุ้งวิมานลอยในเขาชอนเคือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงจำนวนชนิดและสกุลของผีเสื้อกลางวัน ที่พบบริเวณเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติอุ้งวิมานลอยในเขาชอนเคือ
2. ได้นำข้อมูลที่นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนักวิชาการนักเรียน นักศึกษาและนักท่องเที่ยว หรือสำหรับการศึกษาวิจัยอื่นใดต่อไปในอนาคต
3. ได้ตัวอย่างชนิดผีเสื้อกลางวัน เพื่อทำสื่อการเรียนรู้ให้วนอุทยานถ้ำเพชร-ถ้ำทอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาจะทำการสำรวจผีเสื้อจำแนกชนิดและสกุล ของผีเสื้อกลางวัน บริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติอุ้งวิมานลอยในเขตเขาชอนเคือ
2. การสำรวจจะใช้วิธีการจับผีเสื้อมาสับ แล้ววัดความกว้างของปีก ถ่ายรูปเป็นข้อมูลในการจำแนกชนิดและสกุลของผีเสื้อกลางวัน เพื่อประกอบในการอ้างอิง แล้วปล่อยไป พร้อมเก็บตัวอย่างชนิดผีเสื้อ เพื่อทำสื่อการเรียนรู้ให้วนอุทยานถ้ำเพชร-ถ้ำทอง

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

12 เดือน เริ่มสำรวจและศึกษาในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551